

Sygn. akt. I ACa 272/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2009 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie Wydział I Cywilny

w składzie:

<i>Przewodniczący</i>	<i>SSA Cezary Petruszewicz</i>
<i>Sędziowie:</i>	<i>SA Andrzej Palacz (spraw.)</i> <i>SA Anna Gawelko</i>
<i>Protokolant:</i>	<i>Cecylia Solecka</i>

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2009 r. na rozprawie

sprawy z powództwa (...) ***Spółki z o.o. w A.***

przeciwko ***D.Z. TRANS D. M., Z. M. S. (1).J. w L.***

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku zaocznego Sądu Okręgowego-Sądu Gospodarczego w Rzeszowie

z dnia 21 maja 2009 r., sygn. akt VI GC 32/09

Zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że :

1. z a s ą d z a od pozwanego D.Z. TRANS D. M., Z. M. S. (1). J. w L. na rzecz powoda (...) Spółki z o.o w A. kwotę 35.912,60 zł (trzydzieści pięć tysięcy dziewięćset dwanaście 60/100) z ustawowymi odsetkami od 20 stycznia 2009 r.,

2. z a s ą d z a od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7.809 zł (siedem tysięcy osiemset dziewięć) tytułem kosztów postępowania za obie instancje .

UZASADNIENIE

Powód (...) S.. z o.o w A. w pozwie wniesionym w postępowaniu upominawczym przeciwko pozwanej D.Z. TRANS D. M., Z. M. S. (1). J. w L. domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej spółki kwoty 35.912,60 zł z ustawowymi odsetkami od 20.01.2009 r i kosztów procesu wyliczonych w pozwie .

Na uzasadnienie pozwu powód podał, że w ramach stałej współpracy gospodarczej zlecał pozwanemu wykonywanie samochodowych towarowych przewozów międzynarodowych, które z kolei otrzymywał od (...) S.. z o.o w W. . W każdym pisemnym zleceniu transportowym dla pozwanego umieszczał klauzulę o karze umownej w wysokości 50.000 Euro na wypadek podjęcia , w trakcie realizacji zleceń jak i 3 lata po jego wykonaniu, przez pozwanego

działań stanowiących czyn nieuczciwej konkurencji polegający w szczególności na podjęciu rozmów zmierzających do bezpośredniego lub pośredniego świadczenia usług na rzecz (...) S.. z o.o w W. z pominięciem powoda . Powyższą karę umową zastrzeżono m.in. w zleceniu nr 60/05/08/MS z 29.05.2008 r, którego zapisy stanowią podstawę dochodzonego w niniejszej sprawie roszczenia .

Zdaniem powoda, pozwana Spółka naruszyła przyjęte zobowiązania o zakazie konkurencji , bowiem podjęła bezpośrednią współpracę z powyższą Spółką realizując jej zlecenia przewozu – od grudnia 2008 r Spółka (...) S.. z o.o w W. zlecała przewozy bezpośrednio pozwanej Spółce z pominięciem powoda .

Dlatego też powód obciążył pozwaną Spółkę karą umowną w wysokości 50.000 euro i wezwał ją do jej zapłaty, ale strona pozwana nie zapłaciła powyższej kwoty . Następnie powód potrącił wierzytelność pozwanego z tytułu świadczonych usług ze swoją wierzytelnością z tytułu kary umownej i wezwał pozwaną Spółkę do zapłaty kwoty 35.912,60 zł, ale i ta kwota też nie została na rzecz powoda zapłacona .

Pozwana Spółka w zakreślonym przez Sąd terminie nie wniosła odpowiedzi na powyższy pozew .

Sąd Okręgowy uznając, że brak jest przesłanek do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, wyrokiem zaocznym z dnia 21.05.2009r, sygn. akt VI GC 32/09, wydanym na posiedzeniu niejawnym, oddalił powództwo i nie obciążył powoda kosztami procesu strony pozwanej .

Sąd Okręgowy w oparciu o dołączone do pozwu dokumenty, które zdaniem Sądu nie budziły wątpliwości ustalił, że powód w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej zlecał pozwanej Spółce wykonanie, pozyskanych od (...) S.. z o.o w W., usług transportowych. Współpraca stała stron trwała od czerwca do grudnia 2008 r , w czasie którego doszło do zlecenia kilkunastu usług – zleceń transportowych .

Każdy formularz zleceń transportowych zawierał identyczną treść, przy czym pkt. 16 zawierał następującą treść :
„Zleceniobiorca / Przewoźnik oświadcza, że nie będzie podejmował wobec kontrahenta Zleceniodawcy

(A. S.. z o.o) działań stanowiących czyn nieuczciwej konkurencji

(w szczególności rozmów zmierzających do bezpośredniego lub pośredniego świadczenia usług) w trakcie realizacji zlecenia jak i 3 lata po jego wykonaniu . W przypadku niedotrzymania powyższego warunku Zleceniobiorca/ Przewoźnik zobowiązuje się do zapłaty na rzecz Zleceniodawcy (A. S.. z o.o) kary umownej w wysokości 50.000 euro.

Zlecenia transportowe z dnia 29.05.2008 r nr (...) i nr (...) (k. 25 – 28) zostały podpisane przez stronę powodową oraz pozwanego, jednakże w sposób niezgodny z reprezentacją pozwanej spółki . Te zlecenia zostały bowiem po stronie pozwanej parafowane przez jedną osobę oraz opieczetowane pieczęcią pozwanego . W pozwanej zaś spółce sposób reprezentacji został określony na dwu – osobowy : dwaj wspólnicy łącznie lub jeden łącznie z prokurentem . Z uwagi na fakt, że w pozwanej Spółce nie ustanowiono prokurenta do jej reprezentowania są zatem uprawnieni jedynie występujący łącznie dwaj wspólnicy M. D. i M. Z. (1) (w uzasadnieniu wyroku Sąd błędnie wpisał M. Z. (2)) . Pozostałe dołączone do pozwu zlecenia transportowe zostały podpisane tylko przez powoda .

W miesiącu listopadzie 2008 r powód uzyskał informację, że pozwana Spółka podjęła bezpośrednią współpracę , z pominięciem powoda, z (...) S.. z o.o w W. świadcząc na jej rzecz usługi transportowe . Dlatego też strona powodowa notą obciążeniową z 31.12.2008 r (k. 41) obciążyła pozwaną Spółkę karą umowną w wysokości 206.535 zł stanowiącą równowartość 50.000 euro i w dniu 12.01.2009 r (k. 40) wezwała o wpłacenie tej kwoty . Dodatkowo pismem z dnia 31.12.2008 r (k. 42 a) powód poinformował pozwaną Spółkę, że dokonuje potrącenia jego wierzytelności szczegółowo wymienionej w przedmiotowym piśmie ze swoją wierzytelnością z tytułu kary umownej objętej notą (...) na kwotę 170.622,40 zł, wskutek czego do zapłaty pozostaje jeszcze kwota 35.912,60 zł stanowiąca pozostałą część kary umownej , a następnie pismem z dnia 3.02.2009 r (k. 38) wezwała o zapłatę tę kwoty. Pozwana Spółka tej należności nie zapłaciła .

Sąd Okręgowy ustalił również, że strony nie zawarły umowy w przedmiocie kary umownej o treści określonej w pkt. 16 zlecenia transportowego z dnia 29.05.2008 r nr (...) (podstawa faktyczna żądania).

Do skutecznego bowiem zastrzeżenia kary umownej konieczne jest zawarcie w tym przedmiocie stosownej umowy, tj. złożenia w powyższym zakresie oświadczeń przez uprawnione do tego osoby.

Strona pozwana to Spółka Jawna i skuteczność złożenia oświadczenia woli w imieniu Spółki jest uzależniona od zachowania sposobu reprezentacji określonej umową Spółki (art. 30 § 1 ksh) i ujawnionej w KRS (uchwała SN z 30.05.2008 r III CZP 43/08 – Lex 379851).

Z przedłożonego do pozwu odpisu z KRS Spółki pozwanej (k. 31 – 35) do składania oświadczeń woli w imieniu tej Spółki uprawnieni są dwaj wspólnicy łącznie lub jeden łącznie z prokurentem. Tymczasem na zleceniu transportowym z 29.05.2008 r nr (...), na które powołuje się powód, jak również i na zleceniu nr (...) jest przystawiona pieczęć firmowa D.Z. "TRANS" S..J. oraz nieczytelna parafka. Pozostałe zaś dołączone do pozwu zlecenia transportowe zawierają jedynie podpisy powoda.

Dla oceny skuteczności zastrzeżenia kary umownej nie ma znaczenia fakt wykonywania przez pozwanego na rzecz powodowej Spółki usług transportowych mimo braku w tym zakresie pisemnej umowy. Kara umowna nie należy bowiem do elementów przedmiotowo istotnych umowy przewozu (usług transportowych), a tym samym konieczne jest zawarcie w powyższym zakresie odrębnej umowy.

Skoro więc powód nie wykazał (art. 6 kc), aby zawarł z pozwaną Spółką umowę w przedmiocie kary umownej na wypadek dopuszczenia się czynów nieuczciwej konkurencji, to na podstawie art. 339 § 1 i art. 479¹⁸ § 2 kpc, Sąd orzekł jak w wyroku zaocznym opisanym szczegółowo powyżej.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc – pozwana Spółka nie wykazała, aby poniosła jakieś koszty procesu.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł powód i zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie:

- przez błędną wykładnię art. 483 kc poprzez ustalenie, że zastrzeżenie kary umownej może zostać dokonane pomiędzy stronami tylko w formie pisemnej,

- poprzez nie uwzględnienie przy rozstrzygnięciu przedmiotowej sprawy treści art. 66, 68 i 68² kc, wprost wskazującego, iż w przypadku przedsiębiorców pozostających w stałych stosunkach gospodarczych, co miało miejsce w niniejszej sprawie, do zawarcia umowy dochodzi z chwilą przesłania drugiej stronie oferty, gdy niezwłocznie nie odmówi ona realizacji zlecenia,

- sprzeczność istotnych ustaleń Sadu z treścią zebranego w sprawie materiału poprzez ustalenie, że pomiędzy stronami nie doszło do zawarcia umowy o treści określonej zleceniem transportowym nr (...) z dnia 29.05.2008 r wbrew woli stron tejże umowy wynikającej z treści korespondencji przez strony wymienianej, a zwłaszcza oświadczenia Pana C. D. z dnia 3.02.2009 r (w aktach sprawy) oraz pisma samego pozwanego z dnia 3.02.2009 r (powód załącza),

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału poprzez ustalenie, że w dacie zawarcia umowy osoba, która ze strony pozwanego podpisała zlecenie transportowe nr(...) z dnia 29.05.2008 r nie była należycie umocowana do tej czynności, a także iż Spółka Jawna (...) Z. TRANS D. M., Z. M. miała dwuosobową reprezentację, w aktach sprawy znajduje się bowiem jedynie odpis pozwanego z KRS na dzień 5.06.2009 r, tym samym przez Sąd nie została należycie zweryfikowana okoliczność, jaka była faktyczna zasada reprezentacji pozwanej Spółki w dacie 29.05.2008 r tj. dacie zawarcia przedmiotowej umowy,

- brak uwzględnienia przy ocenie dowodów zgromadzonych w sprawie specyfiki obrotu gospodarczego związanego z prowadzeniem usług transportowych, w którym standardem jest zawiązywanie umów pomiędzy stronami na podstawie zleceń transportowych wysyłanych za pośrednictwem faksu, a podpisywanymi często przez osoby zajmujące się logistyką przedsiębiorstwa, niekoniecznie będącymi osobami ujawnionymi w KRS, co jednak mieści się w zakresie uprawnień tychże osób,

2. obrazę przepisów prawa procesowego, a w szczególności :

- dyspozycji art. 339 § 2 kpc poprzez wydanie wyroku zaocznego oddalającego powództwo pomimo braku ku temu podstaw w materiale dowodowym znajdującym się w aktach sprawy, wbrew zapisowi tegoż przepisu, iż nie można wydać wyroku zaocznego, gdy okoliczności podane przez powoda budzą uzasadnione wątpliwości,

- naruszenia art. 233 kpc tj. przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów poprzez dokonanie wykładni ważności zapisów umowy łączącej strony wbrew woli stron, które nie kwestionowały istnienia pomiędzy nimi umowy o treści wynikającej z zapisów zlecenia transportowego nr (...) z dnia 29.05.2008 r.

- naruszenia podstawowych zasad równości stron w procesie poprzez nie przeprowadzenie przez Sąd rozprawy oraz oddalenie wszystkich zgłoszonych przez powoda wniosków dowodowych z przesłuchania m.in. świadków M. S. (2), A. W. i stron na okoliczność istnienia stosunku prawnego pomiędzy stronami o treści, jaką wskazał powód, przy jednoczesnym przyjęciu przez Sąd za stan faktyczny sprawy okoliczności odmiennych do twierdzeń powoda, które Sąd uczynił podstawą oddalenia powództwa,

- naruszenia podstawowej zasady procesu cywilnego oraz zasad procesu gospodarczego związanych z przekroczeniem dopuszczalnych granic zakresu oceny sędziowskiej poprzez poddanie przez Sąd ocenie kwestii spornej dla stron procesu w postaci istnienia pomiędzy nimi stosunku cywilnoprawnego określonego zapisami zlecenia transportowego nr (...) z dnia 29.05.2008 r, której to ważności umowy żadna ze stron nigdy nie kwestionowała,

- błąd w poczynionych przez Sąd ustaleniach co do tezy wniosków dowodowych złożonych przez powoda w pozwie co do zakresu przesłuchania świadków M. S. (2), A. W., D. C., A. D. i stron, poprzez ustalenie, iż w ramach tezy dowodowej zakreślonej jako : „ co do ustaleń zasad współpracy i wszelkich okoliczności z pozwu” nie mieści się teza dowodowa w zakresie poczynienia ustaleń, czy strony w ramach współpracy wiązała treść zamówienia nr (...) z dnia 29.05.2008 r

w n i ó s ł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku przez orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Pozwana Spółka nie zajęła stanowiska ani pisemnego ani ustnego na rozprawie apelacyjnej odnośnie apelacji powoda.

Sąd Apelacyjny rozpoznając sprawę na skutek apelacji powoda, zważył co następuje :

Niezależnie od zarzutów apelacyjnych podniesionych w apelacji, Sąd Okręgowy rozpoznając niniejszą sprawę wydał zaskarżony wyrok zaoczny z naruszeniem prawa materialnego, a to art. 29 § 3 ksh w zw. z art. 30 § 1 ksh, które to naruszenie Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę z urzędu, w granicach zaskarżenia, wobec zarzutu apelacyjnego o naruszeniu prawa materialnego (vide postanowienie SN z 4.10.2002 r III CZP 62/02 – OSNC 2004 r, nr 1, poz. 7, uzasadnienie wyroku SN z 5.09.2001 r I CKN 179/99 – OSNC 2002r, nr 4, poz. 54, orzeczenie SN z 15.05.2001 r I CKN 350/00 – nie publ.).

W spółce jawnej (art. 29 § 1 ksh), przyznane wspólnikowi prawo do reprezentowania spółki, w tym do składania i przyjmowania oświadczeń woli w stosunkach cywilnoprawnych nie może być ograniczone ze skutkiem wobec osób trzecich. Oznacza to dopuszczalność ograniczeń między wspólnikami, które nie wywołują jednak skutków prawnych, na zewnątrz. Możliwe jest więc ustalenie reguł reprezentacji między wspólnikami (np. wyłączenie niektórych

od prawa reprezentowania, wskazanie kwoty, powyżej której wspólnik nie może dokonać czynności itp.) , co nie będzie miało znaczenia dla ważności i skuteczności czynności wobec osób trzecich . Co najwyżej w stosunkach wewnętrznych może być podstawą roszczeń między wspólnikami . Dla kontrahenta spółki wspólnik jawny zawsze działa w granicach umocowania . Wspólnicy mają pełną kompetencję do reprezentacji, która wynika z ustawy. Wspólnicy są więc przedstawicielami ustawowymi spółki. Przyjęcie reprezentacji łącznej nie stanowi ograniczenia prawa do reprezentacji, ale ustalenie techniki reprezentacji i dopuszcza to wyraźnie art. 30 § 1 ksh . Przyjęcie w umowie spółki i ujawnienie tego w KRS, ustalenie zasad (techniki) reprezentacji łącznej w spółce ogranicza prawo wspólnika do reprezentacji przez określenie pewnych zasad współdziałania, ale nie narusza to przepisu art. 29 § 3 ksh , że prawa reprezentowania spółki nie można ograniczyć ze skutkiem wobec osób trzecich (vide Andrzej Kidyba, Kodeks Spółek Handlowych , Komentarze Zakamycza - Zakamycze 2002, tom. I, Komentarz do art. 29 i 30 ksh , s. 162 – 166). Podobne stanowisko zajmuje S. Sołtysiński. Kodeks Spółek Handlowych, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2001, tom I, teza 12, pkt. 8 do art. 29 ksh, s. 277, gdzie stwierdza, że ustawowe prawo reprezentacji spółki przez wspólnika nie może być skutecznie ograniczone wobec osób trzecich , przepis art. 29 § 3 nie stoi natomiast na przeszkodzie umownemu ograniczeniu prawa reprezentacji. Ograniczenia tej kompetencji w drodze umowy między wspólnikami są skuteczne wyłącznie w stosunkach wewnętrznych między wspólnikami . Wspólnik naruszający podjęte zobowiązanie może odpowiadać z tytułu naruszenia umowy .

Inne rozumienie wzajemnych relacji tych przepisów , takie jak przyjął Sąd Okręgowy, że łączna reprezentacja ustalona w umowie spółki i ujawniona w KRS jest skuteczna w stosunku do osób trzecich, prowadziłaby do pozbawienia sensu art. 29 § 3 ksh, który to przepis i przepis art. 29 § 2 ksh mają charakter bezwzględnie obowiązujący .

Uchwała SN z dnia 30.05.2000 r III CZP 43/08 OSNC 2009r, nr 78, poz. 93, na którą powołał się Sąd Okręgowy dotyczy skuteczności pełnomocnictwa procesowego udzielonego przez spółkę jawną , a więc czynności jednostronnej .

W zleceniu transportowym z dnia 29.05.2008 r nr (...) stanowiącym umowę zawartą między stronami zastrzeżona została kara umowna (pkt. 16 umowy), a umowę tę podpisał w imieniu pozwanej spółki wspólnik M. D. (podpis na doręczeniu odpisu postanowienia Sądu Rejonowego – Sądu Gospodarczego w Rzeszowie z dnia 27 marca 2009 r , sygn. akt V GNc 933/09 k. 219 i k. 223 jest podpisem M. D., bo tak wyjaśniła Naczelnik Urzędu Pocztowego w G. k. 222, a podpis ten jest identyczny z podpisem jak na zleceniu transportowym - umowie k. 26), a więc doszło do zawarcia ważnej umowy wiążącej strony .

Skoro więc w oparciu o dołączone dokumenty do pozwu Sąd Okręgowy przyjął, że okoliczności faktyczne stanowiące podstawę żądania pozwu nie budzą zastrzeżeń (Sąd Apelacyjny podziela ten pogląd), a umowa zawarta między stronami w dniu 29.05.2008 r nr (...) jest ważna i zawiera zastrzeżenie kary umownej na wypadek określonego zachowania się pozwanej spółki – że pozwana spółka zachowała się w sposób niezgodny z umową , to w ustalonych okolicznościach faktycznych nie budzi wątpliwości (zresztą pozwana spółka temu nie zaprzeczyła ani w odpowiedzi na pozew, ani w odpowiedzi na apelację powoda, ani też w ustnym wywodzie na rozprawie apelacyjnej), to powództwo jest zasadne i winno być uwzględnione .

Odpada zatem konieczność rozważania zarzutów apelacyjnych podniesionych w apelacji powoda .

Dlatego też Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku na mocy art. 386 § 1 kpc i art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 98 kpc .